

บทคัดย่อ

T 156067

เทศบาลนครลำปาง เป็นชุมชนเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ จึงเป็นแหล่งสะสมมรดกทางวัฒนธรรม ที่ทรงคุณค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์จำนวนมาก นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เมืองลำปางได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเมืองสมัยใหม่ ที่มุ่งเน้นการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และระบบการจราจรในเขตศูนย์กลางเมือง ประกอบกับไม่มีการกำหนดนโยบาย และแผนในการอนุรักษ์ที่ชัดเจนขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชุมชนในเขตเมืองขาดการรับรู้ในคุณค่าที่แท้จริงของมรดกทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองเก่าจึงเกิดการบุกรุกก่อสร้างที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตชานโบราณสถาน บริเวณกำแพงเมืองเก่า คูเมืองเก่า มีการรื้อกำแพงเมืองและถมคูเมืองเก่าเป็นถนน ทำให้สภาพเขตเมืองเก่าเสื่อมโทรม ศาสนสถานที่สำคัญถูกรื้อร้างสร้างใหม่และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ทำให้ภูมิทัศน์ของโบราณสถานและเมืองถูกเปลี่ยนแปลง รวมทั้งย่านการค้าประวัติศาสตร์เสื่อมโทรม ผลกระทบจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในเขตเทศบาลเมือง

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองลำปาง แจกแจงและจัดหมวดหมู่มรดกทางวัฒนธรรมในเขตเทศบาลนครลำปาง ศึกษาความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประเมินการรับรู้ของชุมชนต่อคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมในด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการเมืองการปกครอง ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลและการสื่อสารที่จะมีส่วนทำให้เกิดการรับรู้คุณค่า รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุ ในการส่งเสริมการรับรู้คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน

T 156067

จากการศึกษาสรุปได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมืองลำปางสามารถแจกแจงหมวดหมู่ได้ 4 ประเภท ประกอบด้วย ซากโบราณสถาน (Dead Monuments) ได้แก่ เมืองเก่า กำแพงเมือง ประตูเมือง คูเมืองและป้อม โบราณสถานที่ยังคงประโยชน์ใช้สอย (Living Monuments) ได้แก่ อาคารสถานที่สำคัญในพระพุทธศาสนา อาคารสาธารณะ (Public Buildings) ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และความงามของเมือง ย่านการค้าประวัติศาสตร์และอาคารที่พักอาศัย (Commercial Historical District & Residences)

ผลการศึกษารับรู้คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม 4 ประเภท จากประชาชนในเกณฑ์แต่ละด้านเมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า โบราณสถานที่ยังคงประโยชน์ใช้สอย มีระดับการรับรู้คุณค่าสูงในด้านสังคม ด้านการศึกษาและด้านการเมืองการปกครอง อาคารสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และความงามของเมือง มีระดับการรับรู้คุณค่าสูงในด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ซากโบราณสถาน มีระดับการรับรู้คุณค่าต่ำในด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และปานกลางในด้านการศึกษาและด้านการเมืองการปกครอง สำหรับย่านการค้าประวัติศาสตร์และที่พักอาศัยมีระดับการรับรู้คุณค่าปานกลางในด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และด้านการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยในเขตเวียงเหนือ มีการรับรู้คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมมากกว่าผู้ที่มีที่อยู่อาศัยในตำบลสวนดอก หัวเวียงและสบตุ๋ย และประชาชนในพื้นที่การศึกษามีความต้องการสูงในการเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งพระภิกษุควรมีบทบาทช่วยเพิ่มการรับรู้คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมืองให้แก่ชาวชุมชน

การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์สำหรับการเสนอแนวทางการพัฒนาและยกระดับการรับรู้ของชุมชนที่จะส่งผลต่อการปลูกจิตสำนึก ทำให้เกิดความรักและความหวงแหนต่อมรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของชุมชน และเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมืองลำปางต่อไป

ABSTRACT

TE 156067

Lampang Municipality, Lampang Province is an urban community with long historical prosperity. It gathered many valuable cultural heritages for study and conservation. Since the First National Economic and Social Development Plan (B.E. 2504 – 2509), the rapid economic and social growth had an impact on the Municipality. The modern way of development where maximize land utilization was emphasized by construction of infrastructure and traffic system had an adverse effect on the Municipality. The Local Administration had no clear policy or conservation plan. Urban community people lack awareness of the real value of the cultural heritage. The ancient remains were invaded by low income earner and disordered residential buildings had been constructed. The Old Town Wall was demolished, the Old Town Gully was filled up and streets were constructed instead. Major old temples were reconstructed and the surroundings were improved. As a result, the ancient remains and the town's landscape had been changed, the Commercial Historical District declined. The economical and social development resulted in the changes in the tradition and culture as well as people's way of life.

The goal of this study is focused on the historical study and location survey to categorize the Lampang Municipality cultural heritage. A survey on local people's opinions had been conducted to assess their perceptions towards the cultural heritage value in economical, social, educational and political aspects. A study on community participation in cultural heritage conservation had been done to find ways and means to arouse people's awareness. Finally, a survey had been conducted to seek the local

TE 156067

monks' opinion and willingness in promoting awareness among the community people.

The result of the study can be concluded that the Lampang Municipality Cultural Heritage can be categorized into 4 categories as follows:-

1. Dead Monuments such as the Old Town, the Town Wall, the Town Gate, the Gully and the Citadel.
2. Living Monuments such as temples
3. Public Buildings such as historical buildings effecting the town's beauty
4. Commercial District & Residences

The people's awareness towards the value of each category in comparison are; Living Monuments gain high level of awareness in cultural, social, educational and political aspect. Public Buildings gain high level of awareness in economical aspect. Dead Monuments gain low level of awareness in cultural and economical aspect and medium level in educational and political aspect. The Commercial District & Residences gain medium level of awareness in cultural, economical, social, educational and political aspect. Moreover, the study revealed that people living in Tambon Wieng Nue have higher awareness than people living in Tambon Suan Dork, Tambon Hua Wieng and Tambon Sob-tui. People under the study area have strong requirement in participating in a cultural heritage conservation program. The local monks are also willing to play more important role in creating awareness among people.

This study is beneficial because it propose ways and means to create and increase the community's awareness towards the cultural heritage in urban area so that they have possessive feeling and participate more actively in cultural heritage conservation program. Besides, the result of the study can be applied as part of a cultural heritage conservation plan.